

onderwerp
Wetsvoorstellen regulering van sekswerk

Arthur van Schendelstraat 696
3511 MJ Utrecht
Postbus 9022
3506 GA Utrecht

+31(0)30 231 34 31
office@rutgers.nl
www.rutgers.nl
www.rutgers.international

BIC ABNA NL 2A
IBAN NL18 ABNA 0496 3238 22
KvK 41193594

Geachte minister Grapperhaus,

Het ontwikkelen van adequate regelgeving rondom het oudste beroep ter wereld blijkt steeds weer een complexe aangelegenheid. De criminaliteit en mensenhandel waarmee de sector is verbonden baren grote zorgen en vragen om een ferme aanpak. Maar we weten ook dat het versterken van de positie van sekswerkers essentieel is om een gezonde branche te garanderen.

Wij hebben kennis genomen van uw wetsvoorstellen inzake de regulering van sekswerk en uw Memorie van Toelichting daarbij bestudeerd. De voorstellen maken sekswerkers illegaal tenzij zij 21 jaar of ouder zijn, in Nederland mogen werken, door de overheid 'zelfredzaam' genoeg beoordeeld zijn en een vergunning hebben gekregen. Klanten en werkrelaties van onvergunde, 'illegale' sekswerkers worden ook strafbaar.

In zijn algemeenheid hebben wij grote twijfels bij de uitvoerbaarheid, de proportionaliteit én de effectiviteit van de voorstellen. Te verwachten valt dat een groot deel van de sekswerkers zich niet zal kunnen of willen laten registreren maar niettemin 'illegaal' werkzaam zal blijven. Daarmee wordt een relatief groot illegaal circuit gecreëerd dat vele vormen van onveiligheid en principiële rechteloosheid met zich meebrengt. In Duitsland heeft na twee jaar registratieplicht nog geen vijfde deel van de sekswerkers zich geregistreerd.¹ Eerdere voorstellen tot verplichte registratie van sekswerkers zijn, daarnaast, in verband met privacy-gevoeligheid en het discriminatoire karakter om begrijpelijke redenen gestuit op bezwaren van de Eerste Kamer, de Raad van State, en de Autoriteit Verwerking Persoonsgegevens. Er is, bovendien, geen enkele evidentie dat registratie of andere vormen van regulering of repressie enige effectiviteit hebben in de bestrijding van mensenhandel of andere misstanden.²

Vanuit onze missie om de seksuele en reproductieve gezondheid en rechten van alle (jonge) mensen te bevorderen, willen wij hier vooral twee punten van kritiek benadrukken: de schending van het recht op seksuele zelfbeschikking en de negatieve effecten van het voorgestelde repressieve beleid voor de seksuele en reproductieve gezondheid van sekswerkers (en daarmee voor de publieke gezondheid in het algemeen).

Ten eerste pleiten wij, maar ook de Nederlandse overheid wereldwijd voor het recht op vrije keuze rondom seksualiteit, zonder daarbij de rechten van anderen te schaden, en zien dat ook in Nederland graag gerespecteerd. Dit recht geldt onverkort voor alle vrouwen, mannen en transgenders werkzaam als sekswerkers, ook voor de jongvolwassenen tussen de 18 en de 21 jaar.

¹ Degenhardt, Tamara en Lintzen, Laura-Maria (2019). *Veränderungen und Auswirkungen durch das ProstSchG auf die Prostitutionsszene in Nord Rhein Westphalen*. Dortmund: Adviescentrum Kober.

² Zie bijvoorbeeld Jana, S., Dey, B., Reza-Paul, S., & Steen, R. (2013). Combating human trafficking in the sex trade: Can sex workers do it better? *Journal of Public Health*, 36, 622–628.; Lensvelt-Mulders, G., Lugtig, P., Bos, P., Elevelt, A., & Helms, A. (2016). *Aan de grenzen van het meetbare*. Utrecht: Universiteit van Humanistiek; Skilbrei, M. (2019). Assessing the Power of Prostitution Policies to Shift Markets, Attitudes, and Ideologies. *Annual Review of Criminology*, 2, 493–508.;

onderwerp
Wetsvoorstellen regulering van sekswerk

Ten tweede brengen wij graag de groeiende hoeveelheid wetenschappelijk onderzoek onder uw aandacht die laat zien dat elke vorm van criminalisering in het sekswerk, óók in Europa en óók het zogenaamde Zweedse model, ineffectief is als het gaat om het terugdringen van de seksbranche maar daarentegen wél de sociale positie, de veiligheid en de gezondheid van sekswerkers ondermijnt.³ Een cruciaal mechanisme in dezen is een sterk verminderde toegang tot politie, justitie en gezondheidszorg, zeker voor degenen zonder vergunde status. De beschikbare evidentie is overduidelijk over het verhoogde risico op ervaringen met (seksueel) geweld evenals op hiv- en soa-infecties bij associaties met illegaliteit.⁴ Evenals andere burgers hebben sekswerkers recht op alle adequate informatie en toegang tot optimale seksuele en reproductieve gezondheidszorg. Elke barrière die hiertegen opgeworpen wordt, zoals dit wetsvoorstel doet, keuren wij af.

In het licht van het bovenstaande dringen wij er bij u op aan de wetsvoorstellen te heroverwegen en te zoeken naar alternatieven die minder schadelijk zijn en wél de mensenrechten, veiligheid en gezondheid van sekswerkers dienen. Alternatieve maatregelen zouden bovendien, meer dan nu het geval is, een perspectief moeten kunnen geven op een fundamenteel transparante en gezonde seksbranche. Behalve de evidente wenselijkheid daarvan, kunnen misstanden daarin effectiever bestreden worden dan onder illegaliteit het geval is en men zich per definitie aan het oog van de overheid wil onttrekken. Hierbij zou de overheid ook de sekswerkers zelf moeten betrekken. Indien gewenst, zijn wij bereid met u over de ontwikkeling van een dergelijke effectieve strategie in overleg te treden.

Met vriendelijke groet,

Ton Coenen
directeur

3 Amnesty International (2016). Amnesty International policy on state obligations to respect, protect, and fulfil the human rights of sex workers. www.amnesty.org/en/documents/pol30/4062/2016/en/; Calderaro, C., & Giametta, C. (2019). 'The Problem of Prostitution': Repressive policies in the name of migration control, public order, and women's rights in France. *Anti-Trafficking Review*, 12, 155–171.; Ellison, G., Ní Dhónaill, C. & Early, E. (2019). A review of the criminalization Of paying for sexual services in Northern Ireland. Belfast: Queen's University Belfast and Department of Justice.; Jahnsen, S. Ø., & Wagenaar, H. (2018). Assessing prostitution policies in Europe (London/New York; S. Ø. Jahnsen & H. Wagenaar, Eds.). Routledge.; Lazarus, L., Deering, K. N., Nabess, R., Gibson, K., Tyndall, M. W., & Shannon, K. (2012). Occupational stigma as a primary barrier to health care for street-based sex workers in Canada. *Culture, Health & Sexuality*, 14, 139–150.; Levy, J. (2018). The Nordic Model of Criminalising the Purchase of Sex. In S. A. FitzGerald & K. McGarry (Eds.), *Realising justice for sex workers: an agenda for change* (p. 233). New York: Rowman & Littlefield International.; Levy, J., & Jakobsson, P. (2014). Sweden's abolitionist discourse and law: Effects on the dynamics of Swedish sex work and on the lives of Sweden's sex workers. *Criminology and Criminal Justice*, 14, 593–607.; Östergren, P. (2017) From zero tolerance to full integration. *Rethinking prostitution policies*. DemandAT Working Paper.; Scorgie, F., Nakato, D., Harper, E., Richter, M., Maseko, S., Nare, P., ... Chersich, M. (2013). We are despised in the hospitals": Sex workers' experiences of accessing health care in four African countries. *Culture, Health & Sexuality*, 15, 450–465.; Scouler, J., & Carline, A. (2014). A critical account of a "creeping neo-abolitionism": Regulating prostitution in England and Wales. *Criminology & Criminal Justice*, 14, 608–626.; Vanwesenbeeck, I. (2017). Sex Work Criminalization Is Barking Up the Wrong Tree. *Archives of Sexual Behavior*, 46, pp. 1631–1640.; Vuolajärvi, N. (2019). Governing in the Name of Caring—the Nordic Model of Prostitution and its Punitive Consequences for Migrants Who Sell Sex. *Sexuality Research and Social Policy*, 16, 151–165.; Wagenaar, H., Amesberger, H., & Altink, S. (2017). *Designing Prostitution Policy. Intention and Reality in Regulating the Sex Trade*. Bristol/Chicago: Policy Press.

4 Bekker, L. G., Johnson, L., Cowan, F., Overs, C., Besada, D., Hillier, S., & Cates, W. (2015). Combination HIV prevention for female sex workers: What is the evidence? *Lancet*, 385, 72–87.; Decker, M. R., Crago, A., Chu, S. K. H., Sherman, S. G., Seshu, M. S., Buthelezi, K., ... Beyrer, C. (2015). Human rights violations against sex workers: Burden and effect on HIV. *Lancet*, 385, 186–199.; Deering, K. N., Amin, A., Shoveller, J., Nesbitt, A., Garcia-Moreno, C., Duff, P., ... Shannon, K. (2014). A systematic review of the correlates of violence against sex workers. *American Journal of Public Health*, 104(5), 42–54. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2014.301909>; Platt, L., Grenfell, P., Meiksin, R., Elmes, J., Sherman, S. G., Sanders, T., ... Crago, A.-L. (2018). Associations between sex work laws and sex workers' health: A systematic review and meta-analysis of quantitative and qualitative studies. *PLOS Medicine*. <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1002680>; Shannon, K., Strathdee, S. A., Goldenberg, S. M., Duff, P., Mwangi, P., Rusakova, M., ... Boily, M. C. (2015). Global epidemiology of HIV among female sex workers: Influence of structural determinants. *Lancet*, 385, 55–71.; UNDP. (2012). *Sex work and the law in Asia and the Pacific: Laws, HIV and human rights in the context of sex work*. Bangkok: Author.